

Hjem, havde vi en lille Bønne-stand, hvor vi bad om Herrens Hjælp, men frem for alt Herrens Villie. Hvad der nu er sket, maa vi tro, er Herrens Villie, selv om vi staaer spørgende. Hendes sidste Ord til mig var: „Bed for mig”. Hun blev begravet i Sidney fra den engelske Kirke, da den danske var for lille. Paa Grund af, at hendes Familie er Tysk og saaledes ikke kan forstaa Dansk, var Begravelsen paa Engelsk. Jeg talte over Ordet: „Det skete, der jeg horte disse Ord, satte jeg mig hen og græd og sørgede nogle Dage og jeg fastede og bad for Guds Ansigt i Himmelen.” (Neh. 1, 4). Herren trøste og styrke vor kære Broder og hans Børn, saa vel som hendes store Familie, som ikke blot sørger og græder men ogsaa beder for Gud i Himmels Ansigt. N. Bentsen, Me Bride, Mich.

En nyopdaget Folkestamme — Landets Urindvaanere? („Skandinaviens.”)

Et interessant Foredrag holdt Pastor Birkeli i Stavanger paa Missionsbasaren om en Opdagelsesrejse, han i 1918 foretog til de store Højtjælde i den nordlige Del af Madagaskar. Han havde paa Forhaand faaet enkelte spredte Oplysninger om et Folk deroppe, som baade i Sprog og Levevis skilte sig ud fra Madagaskars øvrige Befolkning. De kaldes dels Vasimba-Stammen, dels Bosi. I sin religiøse Kultus skilte dette Folk sig ogsaa fra de øvrige Madagassere; deres Ofringer til de afdøde Aander udførtes paa en ganske anden Maa- de end ellers almindelig i Landet, ligesom der ogsaa er store sproglige Forskelligheder mellem denne og de øvrige Stammer. De, som bor i Nærheden af Indserne dyrker en Aand, som skal op- holde sig i Vandet. Paa de store Kultus-Dage ofrer Stammen ælste en Guldmynt, som kastes ud i Strømhvirvlen, og derefter kan Fiskeriet begynde.

Dette Folks historiske Traditioner er delvis bevaret i Form af Folkesange, betruet gennem Slægterne til en enkelt Familie, som har Ansættelsen, at de ikke glemmes og tabes. Disse Traditioner har dog Videnskaben endnu ikke faaet fat i.

Imidlertid maa man langt, langt op i Fjeldlandet for at gøre sig Haab om at komme i Forbindelse med de ægte Vasimab- folk, en Stamme som lever paa fuldstaendig Vildmansvis i de tætte Skove, Og det var de ægte, de af al Civilisation fuldstaendig uberørte Bosi, Pastor Birkeli vilde skaffe sig nærmere Kundskab om. Han tog af Sted med 4 Mand i Følge og havde et Par Mulsæler med som Lastdyr. Det blev en uhyre strabadsøjs og farefuld Rejse, idet man maatte over store Sumppe hvor baade Mennesker og Dyr kunde synke under i Dyndet, og man maatte over stri- de Floder med usikker Bund og hvor Krokodiller luredede gennem uhyggelige Kløfter og Stenør- kener, gennem tæt Tornekrat og foretage meget anstrengende Op- stigninger. Endelig aabnede et smukt Bjergland sig.

Hist og her havde man mødt Folk paa Rejsen og overalt havde de Rejsende søgt at fritte de Mødende ud om Bosi, men det var vanskeligt at faa nogen klar og sammenhængende Beretning. Saa meget blev dog klart, at det vilde Bjergfolk levede i Sko- vene, var uden Øvrighed og uden for de franske Loves Rækkevid- de. Næringsvejen er væsentlig Jagt. Jorddyrknings drives ikke men at de dyrker en Knolvækst, som minder om vore Kartoffler. Foruden af Jagt ernærer de sig ogsaa af en Slags Rødder, som maa undergaa en ganske vidt- færdig Behandling for at blive spiselig. Klæder laver de sig af Tre- ernes Bark. Taleren foreviste et Klædningsstykke af Bark, præpa- reret Bark, ikke vævet. De elsker

stærke Farver og maler deres Boliger og Huler; de bemaler ogsaa stundom sig selv, ja endog Dyrene i Skoven. Deres Vildt er halvville Aber og Flagger- mus. De sidste fanges ved at man røger dem ud af Hulerne. Det er et Naturfolk i Ordets egentlige Forstand, og de er i høj Grad fortrolige med Natu- ren; det hedder om dem, at de kender hvert Dyr i Skoven. De kommer sjælden eller aldrig ud af Skoven og er derfor yderst vanskelig at faa Kendskab til. Det lykkedes dog Pastor Bir- keli at faa se og tale med to Individer af Stammen. En Dag hændte det usædvanlige, at en Kvinde med sin Datter kom ud af sit skjulte Bosted og dette havde en uhyggelig Aarsag. Hen- des Mand og Datterens Mand var blevet overfaldet og røvet af fremmede, og i deres Angst for at lide samme Skæbne var da disse to Kvinder tyet ud af Skoven. Ingen af dem havde før set en hvid Mand, og de gjorde som vanlig, naar en Madagas- set for første Gang ser en saa- dan: De tildækker Øjne og Ansigt med deres Hænder. Penge havde de heller aldrig set før. Det var en Ynk at se disse af Rædsel skælvende Kvinder staa der; deres Sprog var en Bland- ing af Madagassisk og et ellers ukendt Sprog, hvilket gjorde, at Pastoren bare gennem Folk kunde samtale med dem.

West Branch, Iowa.

En Del Sygdom har der været her i Vinter iblandt vort Folk; men vi fik Lov at beholde vore kære. Helt fri for Dødsfald var vi dog ikke; Herren kaldte vor gamle Broder, Fader og Bedste- fader Jens Sørensen hjem til sig. Maa Herren bevare hans Minde iblandt os.

Et Par Bryllupper har vi haft i vor Kirke igennem Vinteren. Rina Jørgensen vor gamle Kir- ke-Organist ægtede Ejner Lav- sen, og Lillian Jensen blev gift med Victor Pedersen. Vi ønsker begge Parrene en lykkelig Frem- tid. Herren velsigne eder og eders Hjem!

Nu i disse Dage har vi haft Besøg af Pastor H. P. Jensen og Hustru fra Minden, Nebr. Pastor Jensen prædikede Paaske- dags Formiddag og Aften og igen Onsdag Aften, men grundet paa Vejret, som var meget koldt, var der ikke saa mange til Ste- den, som der vilde have været, hvis Vejret havde været gun- stigt; alligevel var vi dog en Skøn lille Flok til at tage imod de velsignede Ord, som Herren havde lagt til Rette for denne sin Tjener til os; maa saa Ordet, som vi hørte ved disse 3 Møder, ikke vende tomt tilbage.

Saa en inderlig Tak til Pastor Jensen og Hustru fra hele vort Folk i og ved W. B.; Herren bevare eder og os alle i Jesu Navn.

Hilsen til alle Danskerens Læ- sere fra West Branch, Iowa.

Stat og Kirke i det nye Tyskland. Af Anders Vedel.

Blandt alt det, der skal „gø- res op” i Tyskland for Tiden, er ogsaa Forholdet mellem Kir- ke og Stat. Rigtmagter træder denne Sag stærkt i Baggrunden for de økonomiske og politiske Brydninger, og da Fr. Naumann holdt sin store Tale derom i Na- tionalforsamlingen, var det for halvtomme Benke. Men enten saa den øjeblikkelige Opmærk- somhed er større eller mindre, saa sættes ved den nye Rigsfor- fatning Forholdet mellem Stat og Kirke paa en helt ny Pod.

Naumann gjorde i sin Tale opmærksom paa, at Adskillelsen mellem Stat og Kirke havde en meget større Betydning for den protestantiske end for den kat- tolske Kirke. Han pegede tilba- gende paa de protestantiske Lands- kirkers Fødselsaar 1528 og sagde, at Tiden fra da til nu var som en Tidsperiode for Prote- stantismen, og nu begynder den næste. I „Landskirkerne” blev

Religionen en Del af Undersaats- forholdet — man maatte, naar man boede i den og den Fyrstes Omraade have den og den Reli- gion —; men det forhindrede, at en af Protestantismens Hoved- grundsetninger fik sin rette Gyldighed, den om de Troendes almindelige Præstedømme. Først nu, mener Naumann, at det i Tyskland bliver til Alvor der- med. Først nu holder den prote- stantiske Kirke der op med at være en „Øvrighedskirke”, i alt- for nær Sammenhang med „Pol- itistatens”; nu skal den prøve paa at leve „i Kraft af egne Principper”. Naumann hilser denne Begivenhed med Glæde.

Desuden mener han, at den- ne Nybegyndelse vil virke sam- lende paa Tysklands Protestan- ter. Hithil var der et, som Fyr- sterne (og af dem var der 22) overalt havde bevaret, selv om det idøvrigt var gaet nok saa meget tilbage med deres Rettig- hedder, det var Stillingen som „Patron og Biskop over deres Kirker.” 22 saadanne Landsbi- skopper værnedede og vogtede Troens Ytringsformer.” Det maa de nu holde op med. Overkirke- raad, Over-Konsistorier, Synodalforfat- ning o. s. v. falder sammen, til hvem staaer bag ved dem? „En Autoritet, som ikke mere eksiste- rer.” Under disse Omstændighe- der mener Naumann, at de for- skellige „Landskirker” vil fin- de hinanden, at „Tysklands evan- geliske Kirke” vil opstaa.

Imidlertid — Rigsforfatningen fastslaaer kun de almindelige Li- nier for Adskillelsen mellem Stat og Kirke; den nærmere Udførel- se er overladt de forskellige En- keltstater, som jo endnu bestaa, og hvordan man der vil bære sig ad dermed, maa Fremtiden vise. Det ligger nær at antage, at det ikke vil blive saa let at frigø- re sig for det kirkelige Maskine- ri, der hithil har styret Tingene. Hele Præsteskabet har jo f. Eks. i Preussen inden Grad været Led i Øvrighedsstaten, at det ikke faar videre let ved at gøre det store Spring over i „de tæ- nende almindelige Præstedømme”, med de demokratiske Synsmaa- der, især den Frihed for den en- kelte og for de enkelte-Menighe- der, som Gennemførelsen af den- ne Grundsætning naturligt kræ- ver. Man ser det bl. a. af den Debat, der foregaar for Tiden f. Eks. i „Evangelisch-lutherische Kirchenzeitung” angaaende den almindelige Valgret i den fra Staten skilte Kirke. Man gaar ud fra, at den store Del af Fol- ket bliver staaende indenfor den nye fra Staten adskilte Kirke, man tænker sig Kirken organi- satorisk bygget op med sin be- hørige Forfatning, og saa spør- ger man, om Grundlaget for den kan blive almindelig Valgret, nemlig for alle Kirkemedlemmer- ne.

I „Evangelisch-lutherische Kir- chenzeitung” protesteres der kraftigt derimod.

Pastor Ebert fra Hamborg hævder, at hvis Kirken er en guddommelig Indstiftelse, og ikke en blot „Forening eller Sam- menslutning af nogle Menne- sker”, saa kan man ikke lade dens Indhold og Væsen bestem- me af, hvad en Organisation, valgt paa Grundlag af den al- mindelige Valgret, maatte vedta- ge derom. Den almindelige Val- gret i Kirkens Sager er den „li- berale” Retnings Ide; denne havde desværre allerede faaet den indsmuglet i Synodalforfat- ningen, hvor den dog ikke hid- til har gjort megen Skade. De Liberale Plan var, „at faa Flertallet i Synoderne ved Flertals- afstemninger til at sætte Trosbe- kendelsens Gyldighed til Side og gøre Kirken til en Tumlplads for de forskelligste Anskuelse- rer.” Og nu, da det skal til at være Alvor med den almindelige Val- gret, kan man godt tænke sig, at de vil naa deres Maal. Ja, det kan gaa videre endnu. Man ser, at Socialisterne udsteder Pæ- rolske Indsigelser mod denne Kirke, „ikke endnu at gaa ud af Kirken,” tværtimod blive der og være i Stand til at udøve de- re kirkelige Valgret i paakom- mende Tilfælde. Pastor Ebert i-

mødeser med Gru, hvad der kan komme ud deraf.

Men hvilken Slutning drager han nu af disse Muligheder?

Man skulde tro, at han maatte spørge sig selv, om ikke hans Forestilling om, hvad Kirken er, trængte til Gennemsyn. Hvis vir- kelig Kirken er en guddommelig Indstiftelse, hvordan kan det da under frikirkelige og protestanti- ske Forhold lægge sig for Da- gen, uden derigennem, at Men- nesker i Frihed slutter sig sam- men, Menighed for Menighed, om det, som er den guddomme- lige Indstiftelsens Indhold: Ordet og Sakramenterne. Al arrange- ret Organisation maa væk. Al Tale om, at den nye „demokrati- ske” opbyggede tyske Folkekir- ke er eet med den hellige almin- delige Kirke, maa forstumme, hvis hans egne Synspunkter skal fastholdes.

Men saaledes tænker Pastor Ebert ikke! Han gaar aabenbart ud fra, at den Landskirke, hvor- til han hidtil har hørt, har vær- ret den sande Kirke, hvor mange Liberale og Socialister der saa har været Medlemmer af den. Og det kan den aabenbart ogsaa bli- ve ved at være efter Adskillelsen fra Staten, selv om disse Men- nesker udgør Flertallet i den, blot de ikke faar Stemmeret.

Pastor Eberts Løsning af Van- skeligheden er derfor en Ind- skrænkning af Stemmeretten: For det første bør Kvinderne in- gen Stemmeret have. Dernæst bør Valgretten grundes paa Fa- milien; paa ægte kristelige Fa- milier hviler Menigheden. Man kunde f. Eks. give hver Famili- liefader to Stemmer, mens ngif- te Mænd kun faar een, og end- da forøge Overvægten med Bør- neantallet. Og et andet Udgangs- punkt for Valgretten bør Menig- hedsarbejdet danne. Præsterne lærer sig efterhaanden de Per- soner at kende, som kan øve og øver Menighedsarbejde. Og paa Landet, hvor man kan have Over- blik nok, kunde man passende overlade Præsten Opstillingen af Vælgerlisten, hvis man da ik- ke vil opstille andre Betingelser som Kirkebesøg og Deltagelse i Næveren. I Byerne, særlig i Storbyerne, kunde man f. Eks. lade kirkelige Foreninger og Kor- porationer i Samarbejde med Præ- sten udpege „Vælgerkorpset”.

Man ser, hvorledes de folke- og frikirkelige Problemer er ved at trænge sig paa i Tyskland fra forskellige Synspunkter. Synspunkterne hænger naturligvis nøje sammen med Ordningen af Kirkens økonomiske Fremtids- forhold. Om dem er det dog end- nu for tidligt at udtale sig.

Stenenes Tale. Efter Skandinaven.

Paa mange Steder i Bibelen omtales en Nation Hetiternes, som boede nordøst for Palestina. Al- lerede paa Abrahams Tid omtales denne Nation for første Gang, idet han købte Begravelsesplads til Sara af Hetiten Efron. Da man op til vor Tid ikke gennem andre Kilder end Bibelen vidste noget om denne Nation, angreb tyske Bibelkritikere Bibelens Troværdighed, der her fik et velment Spark.

Men Udgravninger i Forasien fra omkring 90'erne og frem til vor Tid har givet Bibelen Ret. Hetiternes har været en stor, stærk Nation. At dømme fra An- sigtstrækning paa udgravede Bil- ledværker, mente man den før- ste af mongolsk Race. Især gen- nem de moderne Udgravninger af Tempel- og Paladsruiner i Ægypten er der kastet Lys over dette Folk, hvis Hovedstad var Karshenish, i Syrien, der for- længst er forsvunden under Ør- kenens Sand. Gennem Indskrif- terne i Ægypten lærer man, at der somme Tider var Krig og til andre Tider Venskab mellem de to store Folk. Kong Ramses den Anden (kendt fra Moses) gittede sig til Eksempel med en „dej- lig” Kongedatter fra Karshenish.

Gennem Udgravningerne i Sy- rien og i Eufrategnene har man afdækket et stort Indskriftsma- teriale af hetitisk Oprindelse; de

meste deraf er opbevaret i Kon- stantinopel; men noget opbeva- res i British Museum i London.

Skrifttegnene minder stærkt om ægyptiske Hieroglyfer. Og til Trods for, at betydelige Old- forskere, som de verdensberømte Engländernes, Prof. Sayce og Oberst Conder i Aarevis brød de- res lærde og vel trænedes Hjer- ner, for at finde „Nøglen til det ukendte Sprog, lykkedes det ik- ke. Sayce fik nok en ringe For- staaelse gennem Tegningen af en Indskrift paa en Sølvpilade paa et Sværdhefte. Den var nemlig affattet baade i hetitisk og i as- syrisk Kileskrift, som han let kunde læse.

Man maatte taalmodig vente indtil der bragtes mere tosproget Materiale for Dagen. Dette ske- te senere ved Udgravninger led- det af tyske Forskere, hvor en Del Lertavler fandtes med Ind- skrifter baade paa hetitisk og assyriske.

Prof. Hrozny fra Wien har i de sidste Aar flittigt arbejdet vi- dere og har nu fundet Nøglen. Han har netop udgivet en højst interessant Beretning over sine Studier, hvoraf det fremgaar, at Sproget har Lighed med Oldti- dens Latin, og han har naaet saa vidt i sit Herredømme over Spra- get, at han kan angive Sprogets Bøjningsformer.

Fra gamle Flensborg.

Fra Flensborg skriver Chris- tine Plov til „Vejle A. Folkebl.”

De enkelte fra den danske Tid nyder stor Anseelse herved paa Sydgrænsen af alt Dansk. De er gamle nu, endog saa meget gamle mange af dem, men deres Vid- nesbyrd om, hvor dansk Flens- borg var, og hvor godt det var under dansk Styre, er uhyre værdifuldt. Man er nærvet at dyrke de Folk; man finder dem frem fra deres ensomme Tilve- relse; man søger at faa Samta- len i Gang. Her nede i Flens- borg døde forleden en saadan god, gammel dansk Dame; „Ma- dam” blev hun kaldt, og under denne gamle Titulering var hun kendt i hele Byen.

Hun blev 98 Aar, var usvæk- ket og kunde saaledes huske, hvad der langt tilbage havde til- draget sig i den danske Tid, og dansk var hun endnu til Liv og Sjæl; men i den lange, trange Preussertid havde hun af Hen- syn til sin Stilling maattet skju- le sin Følelse; hun havde nemlig i mange Aar været en aget og dygtig Haandgærningslærerinde ved Folkeskolen. Hendes dansk- nationale Sympatier forvandle- des efterhaanden til en Slags hyggelig Bypatriotisme; hun yndede at tale et smukt flensborgsk Plattysk; men hendes inderste Væsen fornægtede sig ikke. Saa blev hun Pensionist. „Madam” levede mange Aar endnu, var stadig usvækket og fulgte godt med. Saa kom Krigen med dens Ræd- ler og Spænding, saa kom Sam- menbrudet, Revolutionen, Fre- den, Oprøret — og Flensborg, hendes elskede By, fik sin store Mulighed; den kunde igen blive dansk! Hvem kan skildre hendes Forundring og Glæde over et saadant Mirakel. Nu var det værd at tage fat paany, men naar man var højt i 90, kunde det kun blive et Solstrejf, et sidste varmt Kys til den Danskhed, der havde ligget i Dvale de lange, sludfulde Efter- aarstider. Vinteren havde ikke dræbt Spiirevnen, der var Haab om en Nyopvaagnen!

Der blev livligt paa „Madam”s Trapper, Døren gik uustanselig, unge, raske Fodtrin lød, hendes Haand blev trykket, de gamle Læber rørte sig til Moder Dan- marks Pris.

„Madam” blev helt ung igen; hun havde siddet stiv og urokke- lig i sin Stol i mange Aar, nu fik hun pludselig Lyst til at prøve at rejse sig og gaa paa sine gamle Ben, for hun vilde saa gerne hør og afgive sin Stemme, naar den store Dag op- randt. Miraklernes Tid var in-

Regelmæssig Afseiling fra New York og Portland, Me, (Montreal og sommeren)

SKANDINAVIEN

via Liverpool, Southampton, London eller Glasgow

med de prægtige, hurtigtgaaende fire- og dobbelt-skrue dampskibe

AQUITANIA - MAURETANIA - IMPERATOR

CARMANIA - CARONIA

KAISERIN AUGUSTE VICTORIA

ROYAL GEORGE - SAXONIA

COLUMBIA - SATURNIA - CASSANDRA

Passagerer beforders gennemgaaende til og fra alle pladser i Skandinavien til lave priser.

Nois forbindelser i Storbritannien med alle Nordøjs dampskibe.

Nu er tiden inde til at anordne Deres sommertur eller købe billetter for slæg- tninger eller venner i det gamle land.

Boston Luther League's Midtsommer Ekskursion afseiler med Cunard Linien.

Vexler eller Money Orders pr. post els telegraf til laveste kurs.

For priser, afgangstider og videre oply- sninger henvender man sig til nærmeste lokal-agent eller til

KOMPANIETS KONTORER

CUNARD BUILDING

S. W. Cor. Dearborn and Randolph Streets.

Telephone Central 2909 CHICAGO, ILL.

Norsk og Dansk tales.

de, det maatte alle sande — den gamle Dame stolpreede lidt om- kring i Stuen, men saa en Dag i Januar Maaned skete det sørgelige: „Madam” faldt og brækkede sit ene Ben, og faa Dage efter var hun død. Hun naaede lige at faa at vide, at i den første tidlige Vaar, i Marts, skulde Flensborg have Lov til at stemme sig hjem til Danmark.

Der var stor Sorg i Dansker- nenes Rækker, navnlig blandt de unge. Der indsamledes 65 Mark til en Krans til „Madam”s Ba- re, og i den skulde der bindes røde og hvide Baand, — en li- den Tak til „Madam” for hendes danske Vidnesbyrd.

Den tyske Præst skævede be- tænkelig efter det Røde og Hvi- de paa Kisten; var det mon ikke lidt for tidligt, Graven lukkede sig over den danske Kvinde jor- diske Levninger, og den smukke Krans blev lagt midt paa Grav- højen, men faa Dage efter, da de gamle Slægtninge kom der ud paa Kirkegaarden, var de røde og hvide Baand revet af og fjernet — ikke engang i hendes Grav undte de fremmede „Ma- dam” det Røde og Hvide.

Maaske det var en af Prens- sernes sidste Genistreger? Saa- lades spurgt man.

NY UDGAVE AF

Oliebladet

med dansk Tekst paa den ene Side og engelsk paa den anden.

100 forskellige Kort i en net og holdbar Æske.

Pris 50 Cents.

Gode Vilkaar til Agenter og Forhandlere.

Danish Luth. Publ. House, Blair, Nebr.

De er stærke som Jern—

Mayet HONORBILT SKOLE SKO

Spørg Kjøbmanden efter Mayer Sko. Se efter Handelsmærket paa Saalen

F. Mayer Boot & Shoe Co., Milwaukee, Wis.